

Trends in flexibilisering van de arbeidsmarkt in België

Studiedag SP.A 24 november 2017

Ludo Struyven

Tim Goesaert



Dynam

Ter inleiding

- Resultaten uit twee onderzoekslijnen @ HIVA
 - Dynamiek op de arbeidsmarkt: *Dynam Reg*
 - Viona leerstoel arbeidsmarktdynamiek (2017-2019)
- Beide gebaseerd op administratieve gegevens (RSZ): loontrekkenden en ondernemingen
- Belichten twee aspecten van numerieke flexibiliteit: temporeel (*deeltijdarbeid*) en contractueel (*tijdelijke arbeid*)
- Documenteren van trends in flexibilisering over langere termijn

Ter inleiding

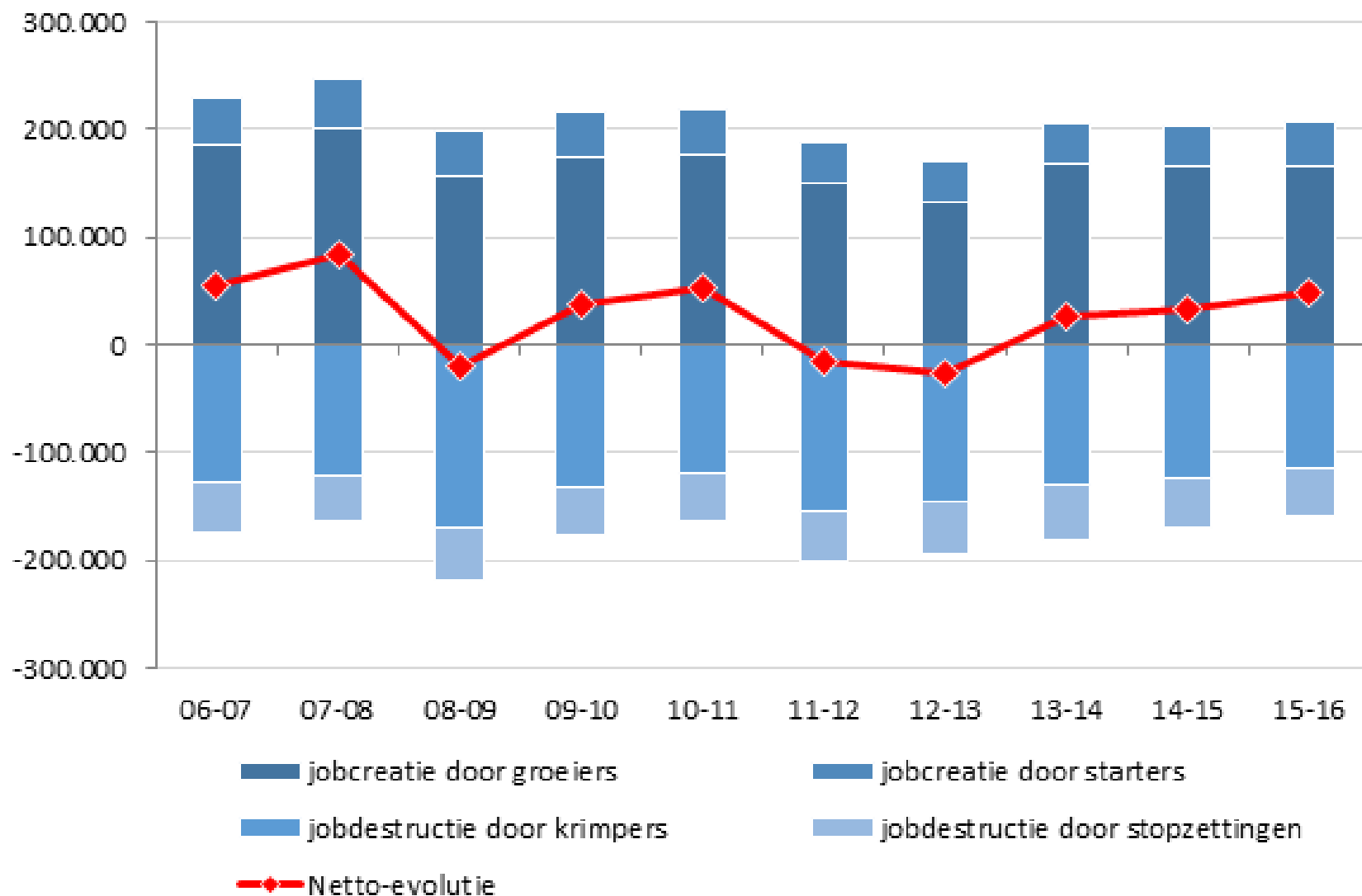
Op de agenda

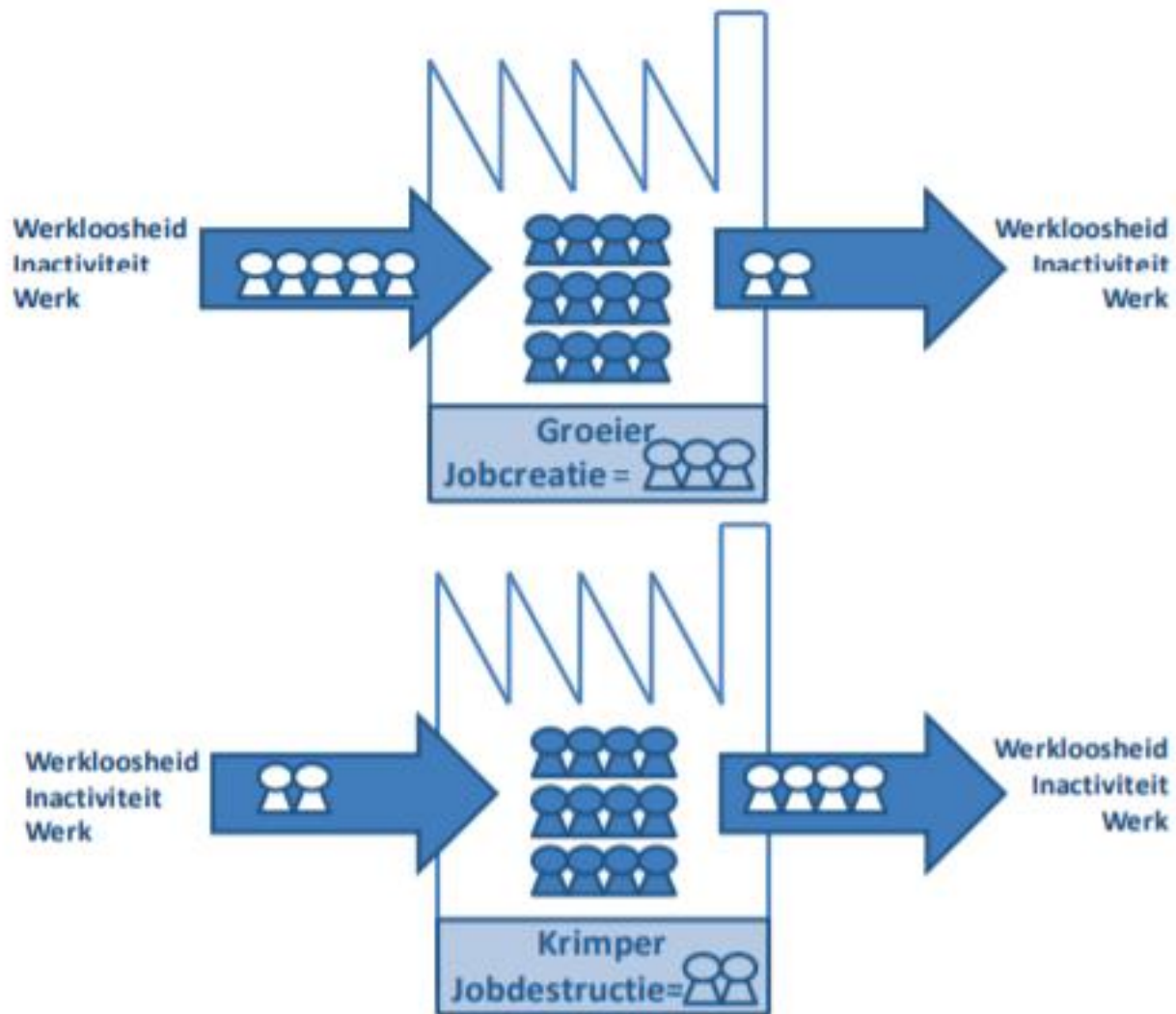
- Hoe dynamiek meten? *Een woordje over Dynam*
- Deeltijds en tijdelijk werk in Europa. *Vergelijking op basis van surveygegevens*
- Voltijds, deeltijds of als flexwerker. *Evolutie op de Belgische arbeidsmarkt*
- Tijdelijke of langlopende jobs. *Evolutie op de Belgische arbeidsmarkt*

1

Dynam in een notendop

Jobcreatie en destructie naar werkgeverstype





ABC van Dynam

- Jaarlijkse dynamiek op de Belgische arbeidsmarkt vanaf 2006, per sector, leeftijd, geslacht,... obv *volledige RSZ populatie*.
 - Zicht op creatie en destructie van jobs
 - Zicht op aanwerven en uitstromen van werknemers
 - Steeds bij begin en einde van een periode
- De dynamiek in aanwerving en uitstroom ligt driemaal zo hoog als dynamiek in jobcreatie/destructie
- Stijging in de netto-evolutie is resultante van 2 componenten: jobs die er bijkomen (meer jobcreatie), naast jobs die er blijven (minder jobdestructie)

$$\text{Net Employment Change} \equiv \underbrace{\text{Hires} - \text{Separations}}_{\text{Worker Flows}} \equiv \underbrace{\text{Creation} - \text{Destruction}}_{\text{Job Flows}}$$

2

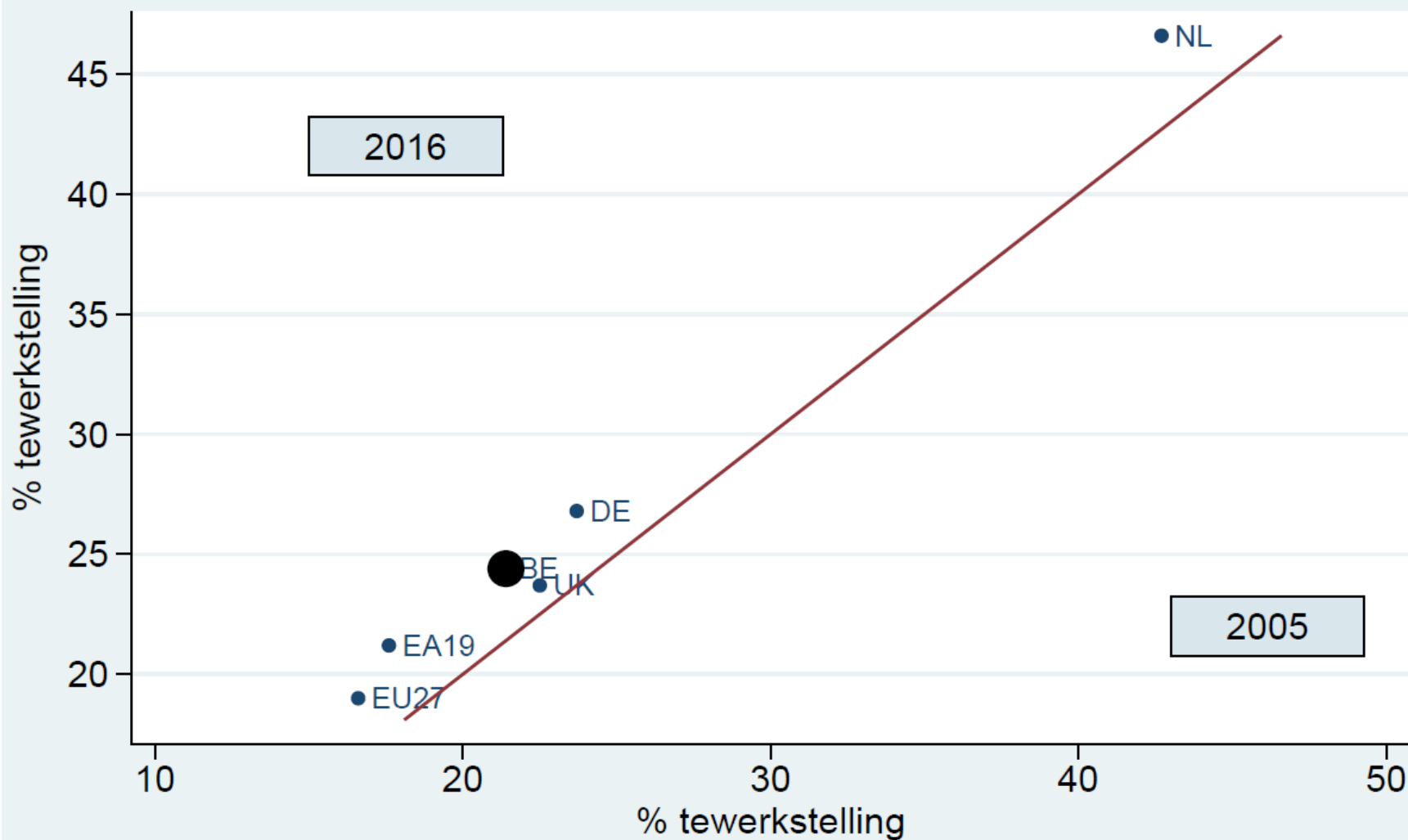
België in Europees perspectief

Wat leert LFS over flexibilisering in EU-context ?

- Numerieke flexibilisering = temporeel of contractueel
- Survey bevraagt actieve populatie: werknemers + zelfstandigen
- Enkele globale trends uit LFS voor België ... met enkele minder gekende vaststellingen

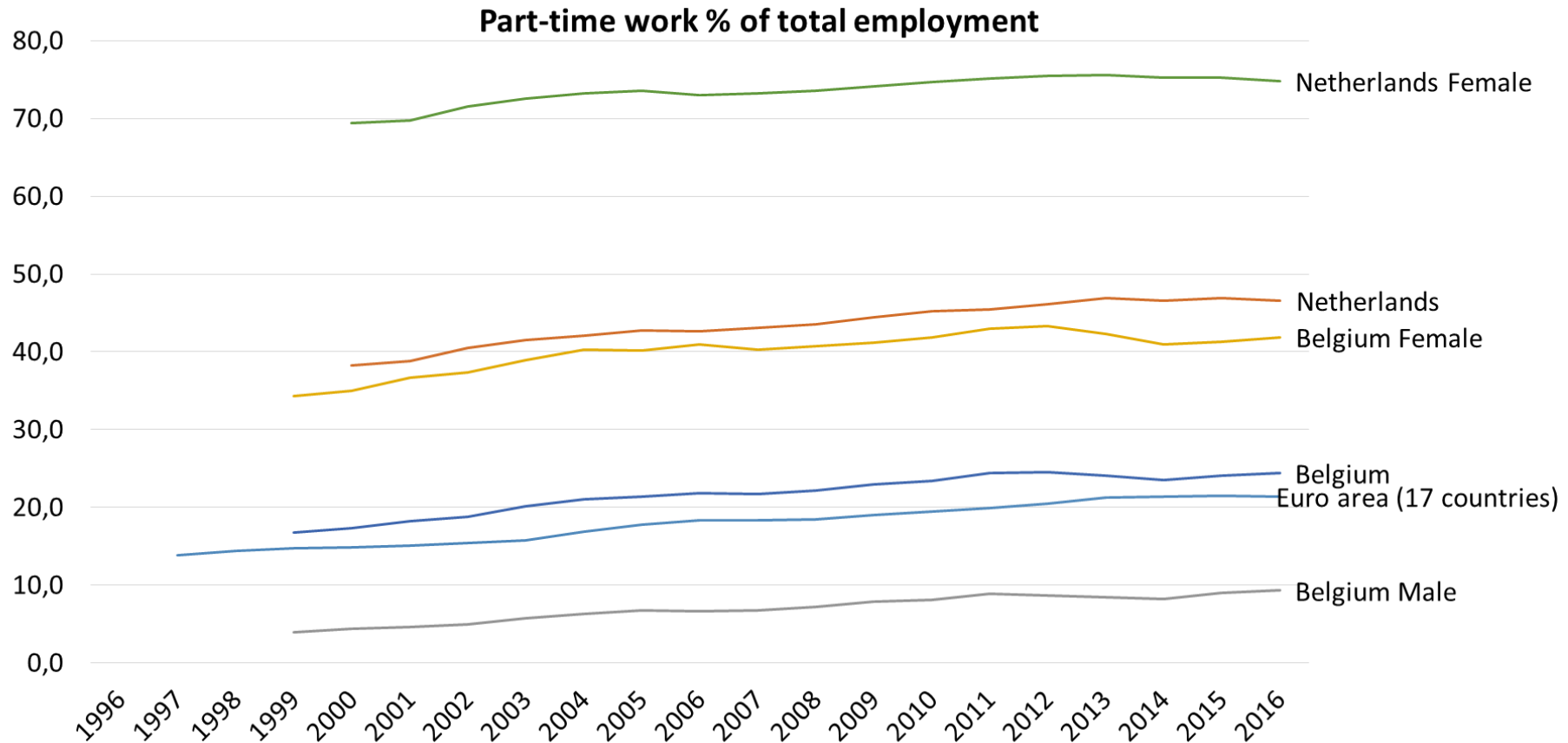
Deeltijdwerk

Evolutie deeltijds werk 2005-2016



Eurostat, eigen berekeningen

Deeltijd-werk blijft stijgen in recente decennium, bij V én M

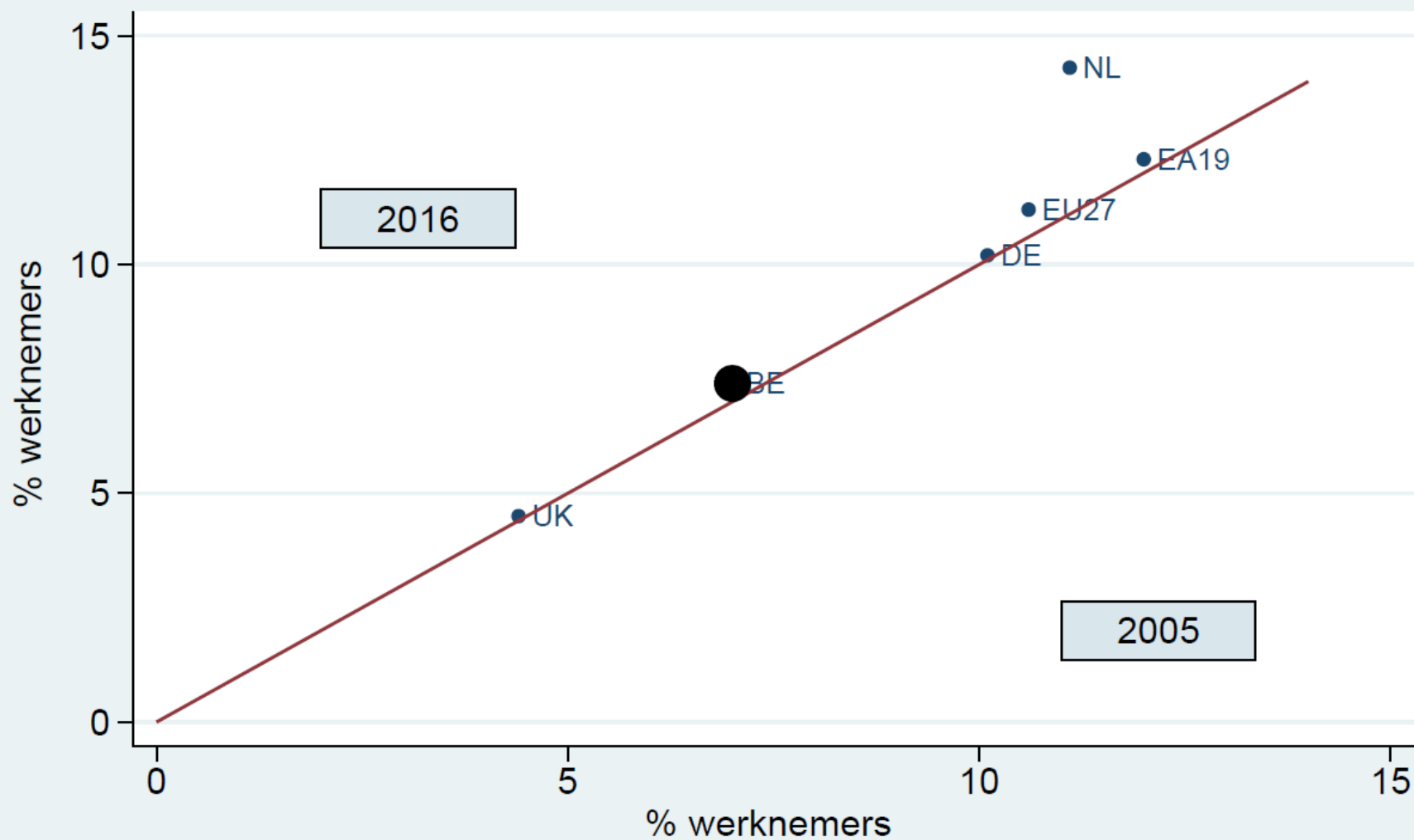


17. Do you work full-time or part-time in your main job?

- Full-time 1
- Part-time 2

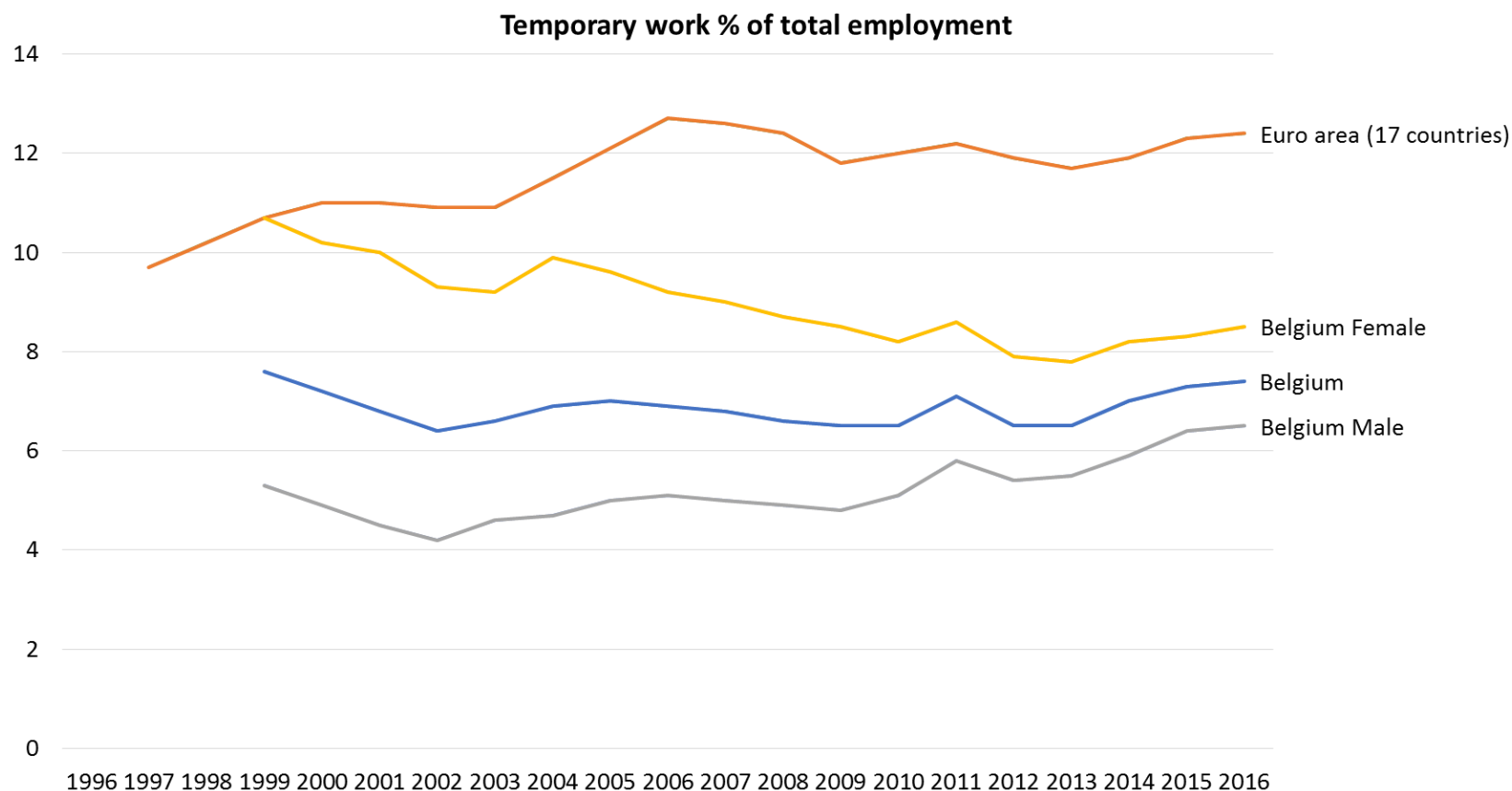
Tijdelijk werk

Evolutie tijdelijke tewerkstelling 2005-2016



Eurostat, eigen berekeningen

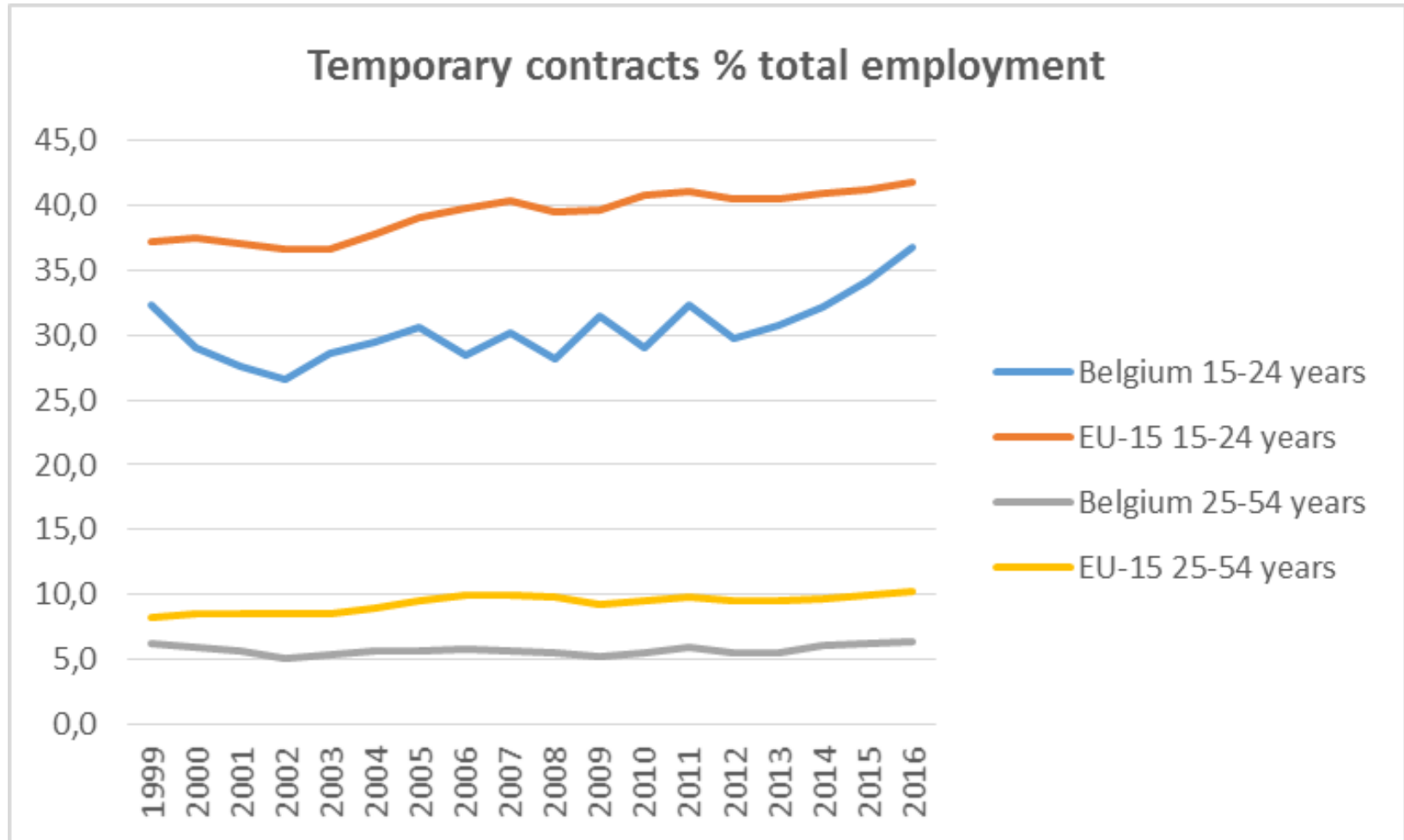
Schijnbare stilstand tijdelijk werk verbergt stijgende trend bij M, afnemende trend bij V



15b. You have ...

- ... a permanent job (such as a work contract of unlimited duration or a permanent appointment) 1
- ... a temporary job 2

Van werkende 15-24 jarigen heeft 36,7% een tijdelijk contract, van 25-54 jarigen amper 6,4%



Conclusie (basis = LFS)

- Flexibilisering evolueert rustig, niet sprongsgewijs
- België is middenmoter voor deeltijdwerk, achterblijver voor tijdelijk werk
- Nederland
 - Europees kampioen tijdelijk werk
 - veel hoger beginniveau voor zowel deeltijd werk als tijdelijk werk

3

Van voltijds naar deeltijds naar flexwerk bij aanwerving

Opzet Dynam Review 2017/1

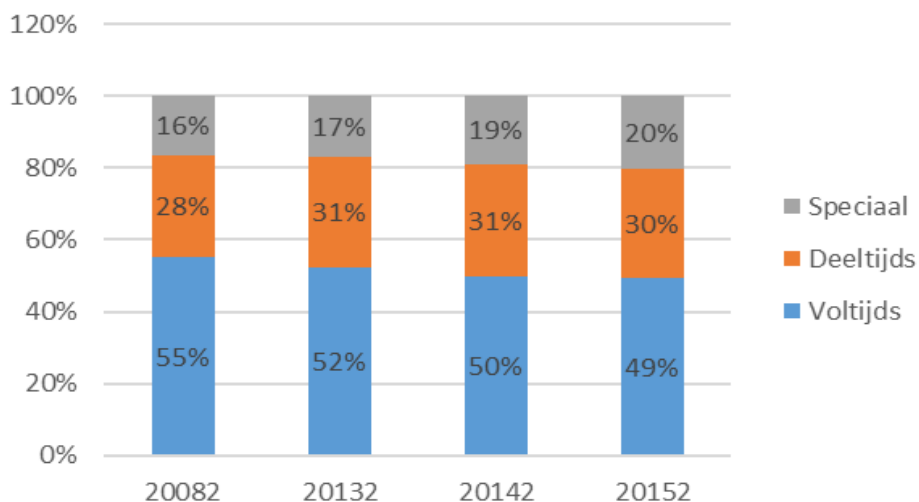
- Voltijds, deeltijds of als flexwerker bij een nieuwe werkgever
- Verschil tussen *aantal VT/DT in elk jaar vs wat is arbeidsregime nieuwe jobs*.
 - Hoeveel van nieuwe jobs zijn deeltijds? Hoeveel in uitzend?
 - Kijken hiervoor naar alle werknemers die nieuw zijn ingestroomd.
 - *Nieuwe job* heeft geen kenmerken, werknemers zelf wel
 - Impact van tijdscrediet, preferenties werknemers e.d. uit te filteren
 - Meer gelinkt aan arbeidsvraag
 - Hoeft niet gelijk te zijn aan arbeidsregime zittende werknemers
- Verschillende definities *flexwerk*
 - Alles wat afwijkt van standaard contract onbepaalde duur; 5 werkdagen, *of*
 - Alles met tijdelijk contract of niet bepaalde uren, *of*
 - Freelance en werknemers in flexibele arbeidsrelatie...
 - *Hier: loontrekkenden, niet in voltijds of deeltijdse tewerkstelling*
 - Uitzendarbeid, kortlopende en onregelmatige contracten
 - Geregistreerd bij RSZ
 - Maken abstractie van contractduur, kleine deeltijdcontracten,...

Opzet Dynam Review 2017/1

- RSZ-variabele 'arbeidsregime'
 - Voltijds, deeltijds, speciaal regime
 - Variabele is niet gewijzigd in de bestudeerde periode
- Categorie 'speciaal regime'
 - alle vormen die niet aan een regime van x aantal uren/week kunnen worden verbonden
 - uitzendwerk naast de korte, onregelmatige contracten en seizoenswerk
- Niet in de data:
 - Zelfstandigen (die zonder personeel blijven), freelance,...
 - Flexi-jobs, wegens timing meetpunt (steeds op einde tweede kwartaal)
 - wettelijk beperkt als 2^{de} job tot min. 4/5^{de}
 - 22.000 vertegenwoordigt < 5.000 VTE jobs

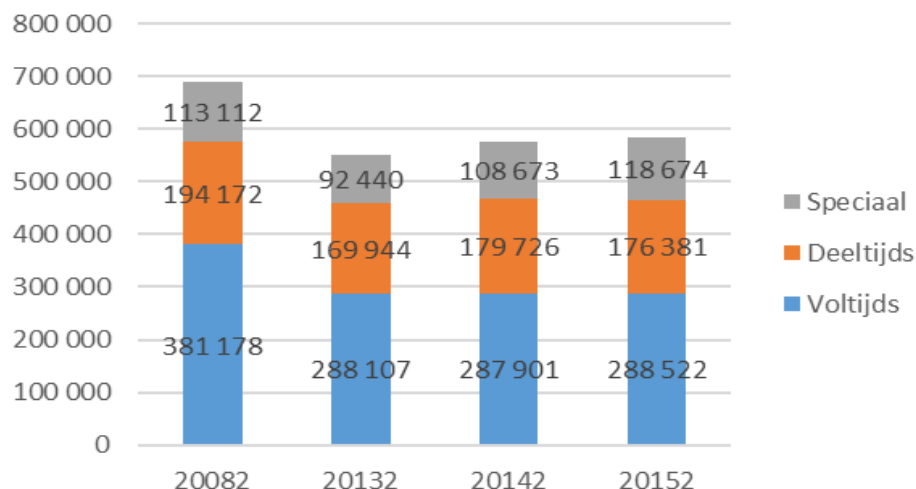
Trend in aanwervingen 2008-2015

Evolutie arbeidsregime instroom
(%, 2008-2015)

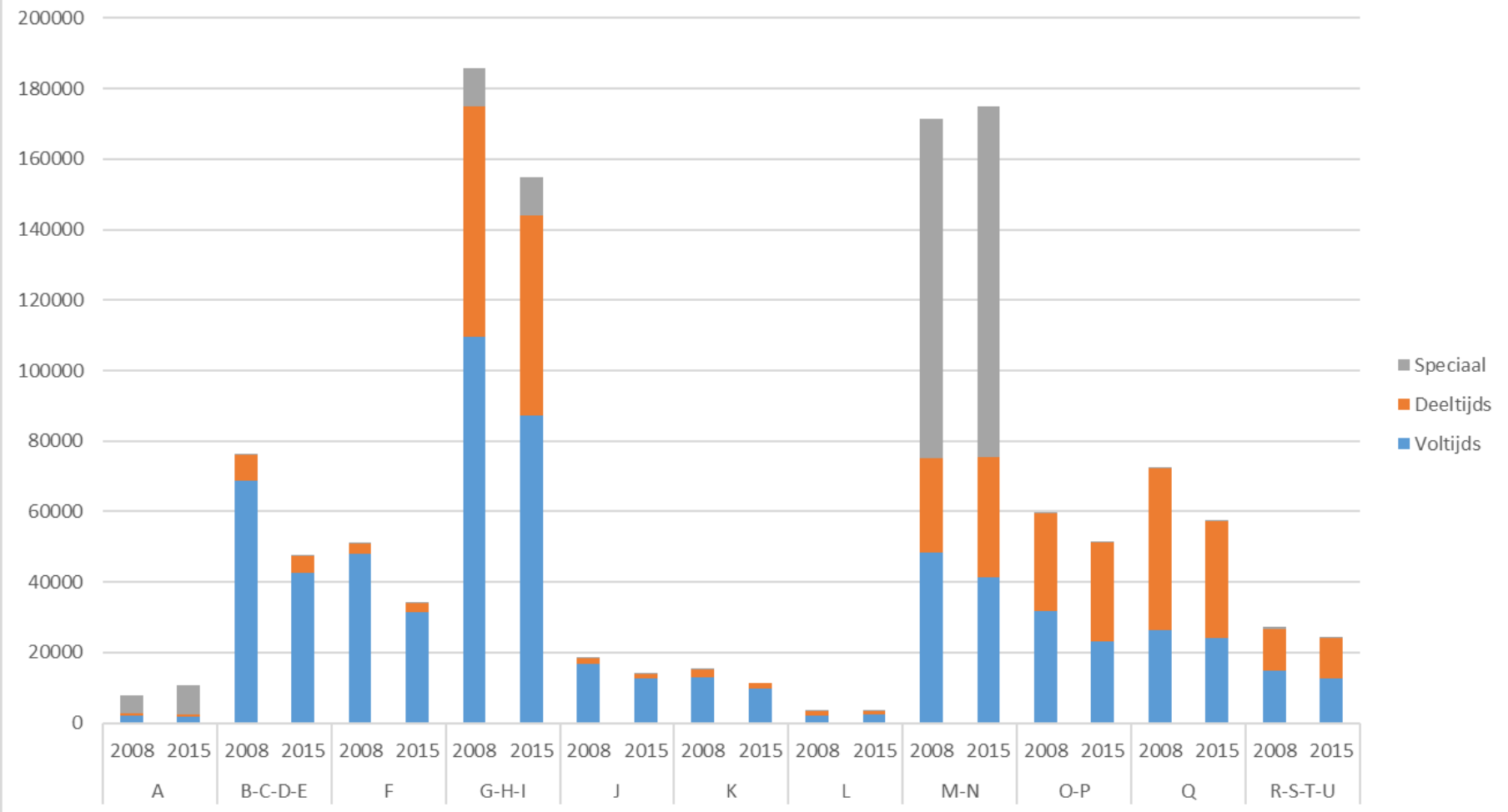


- voltijds van 55% naar 49%
deeltijds van 28% naar 30%
speciaal van 16% naar 20%
- In deze laatste categorie zijn er, ondanks de lagere absolute instroom in 2015 ten opzichte van 2008, zelfs 5.500 aanwervingen bijgekomen

Evolutie arbeidsregime instroom
(2008-2015)

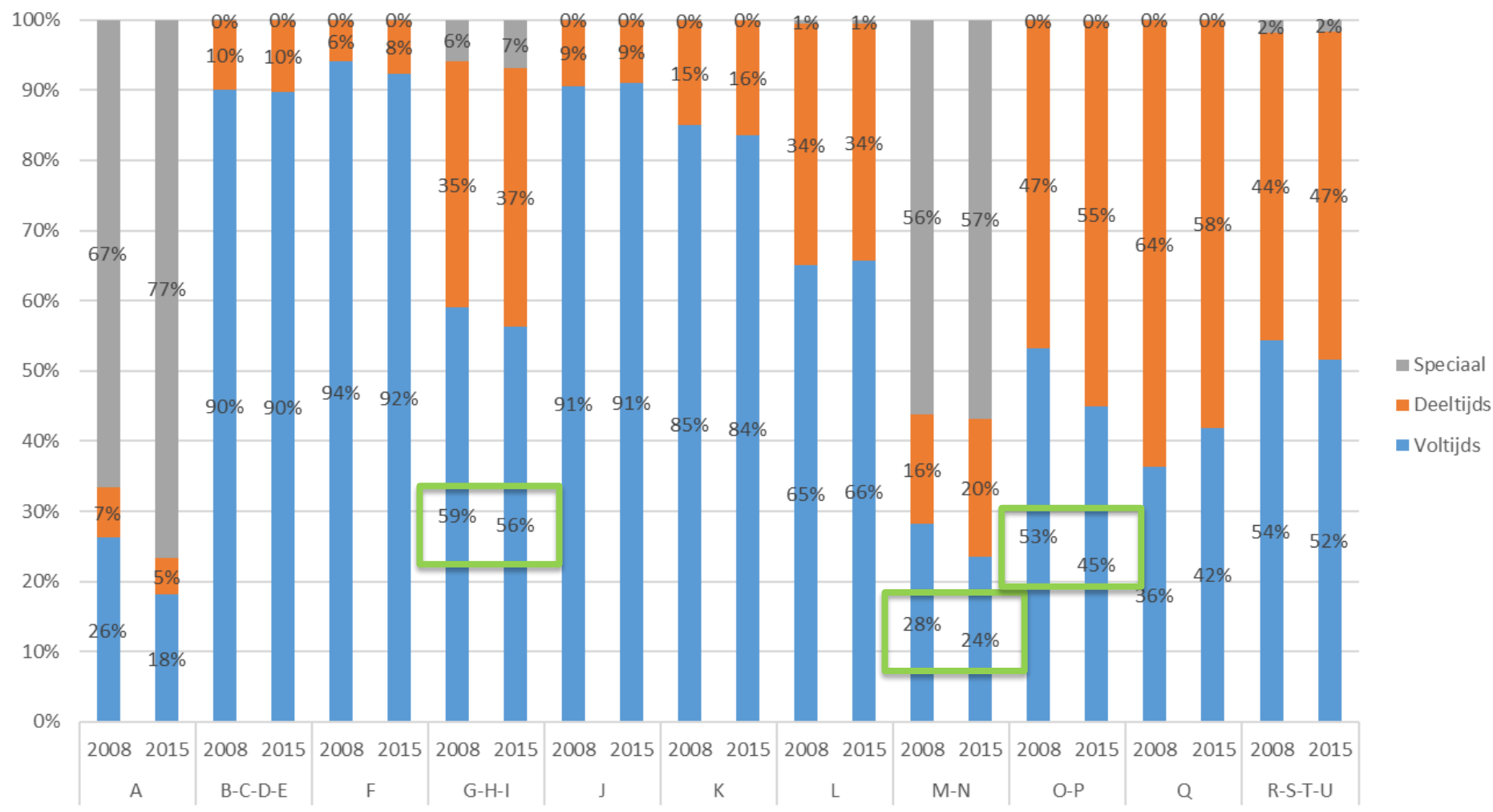


Evolutie arbeidsregime instroom naar sector (2008-2015)



- Lagere instroom in 2015 is duidelijk waarneembaar
- Bepaalde –vrouwelijke- sectoren duidelijk meer deeltijdse contracten
 - Horeca (I), Groot/detailhandel, Gezondheidszorg (Q), Onderwijs (P), Ondersteunende diensten (N): 55 tot 58% deeltijds
 - Industrie (C), bouw (F), financiële sector (K) meer voltijds

Evolutie arbeidsregime instroom naar sector (% , 2008-2015)



- Daling belang voltijdse contracten niet in elke sector waarneembaar
 - Administratieve/ ondersteunende diensten (N)
 - onderwijs/openbaar bestuur (O-P)
- Gezondheidssector (Q): minder aanwervingen; relatief meer voltijds

Conclusie (basis = Dynam)

- Niet sprongsgewijs, maar geleidelijke afname voltijds
 - Belang deeltijds neemt toe in bepaalde sectoren
 - Minder instroom in eerder *voltijdse* sectoren
- Drivers: tertiarisering, vervrouwelijking sectoren, digitalisering en robotisering, normen en waarden
- Stelsels van tijdscrediet en thematische verloven zorgen voor hoog aandeel 4/5^{de} deeltijders bij zittende werknemers
- Bij aanwerving geen opvallende trend van 1/2^{de} naar 4/5^{de}

4

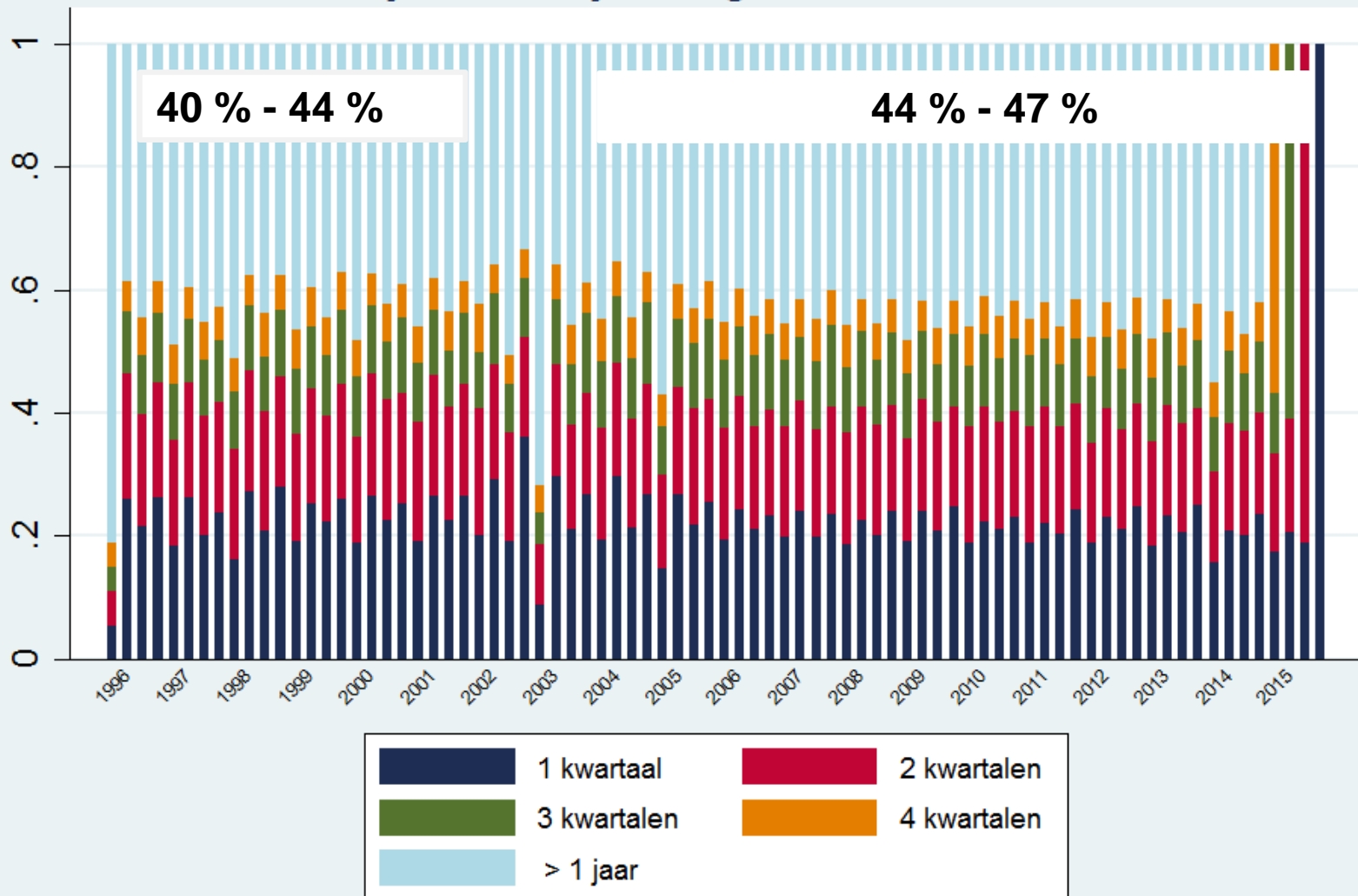
**Van tijdelijk naar hypertijdelijk
naar langdurig flexwerk**

Viona leerstoel panel 1996-2015: verblijfsduur bij werkgevers

- Onderzoek obv representatieve panel dataset RSZ
 - 20% alle werknemers/jaar
 - 1,5 miljoen unieke werknemers
- Zicht op werknemers tussen 1996 en 2015
 - Observeren start en wanneer ze onderneming verlaten
 - Niet enkel situatie op twee meetpunten, maar alle aanwervingen gedurende een periode
- Op kwartaalniveau
 - 1, 2, 3, 4 of meer kwartalen bij werkgever
 - Geen contractvorm, wel geobserveerde duur
- Beschouwen belangrijkste job in een bepaald jaar en volgen deze job doorheen de tijd

Globale trend : van 40% naar 47% tewerkstelling > 1 jaar
Licht dalende trend van 1-kwartaal en 2-kwartaal jobs

Verblijfsduur bij werkgever - alle sectoren



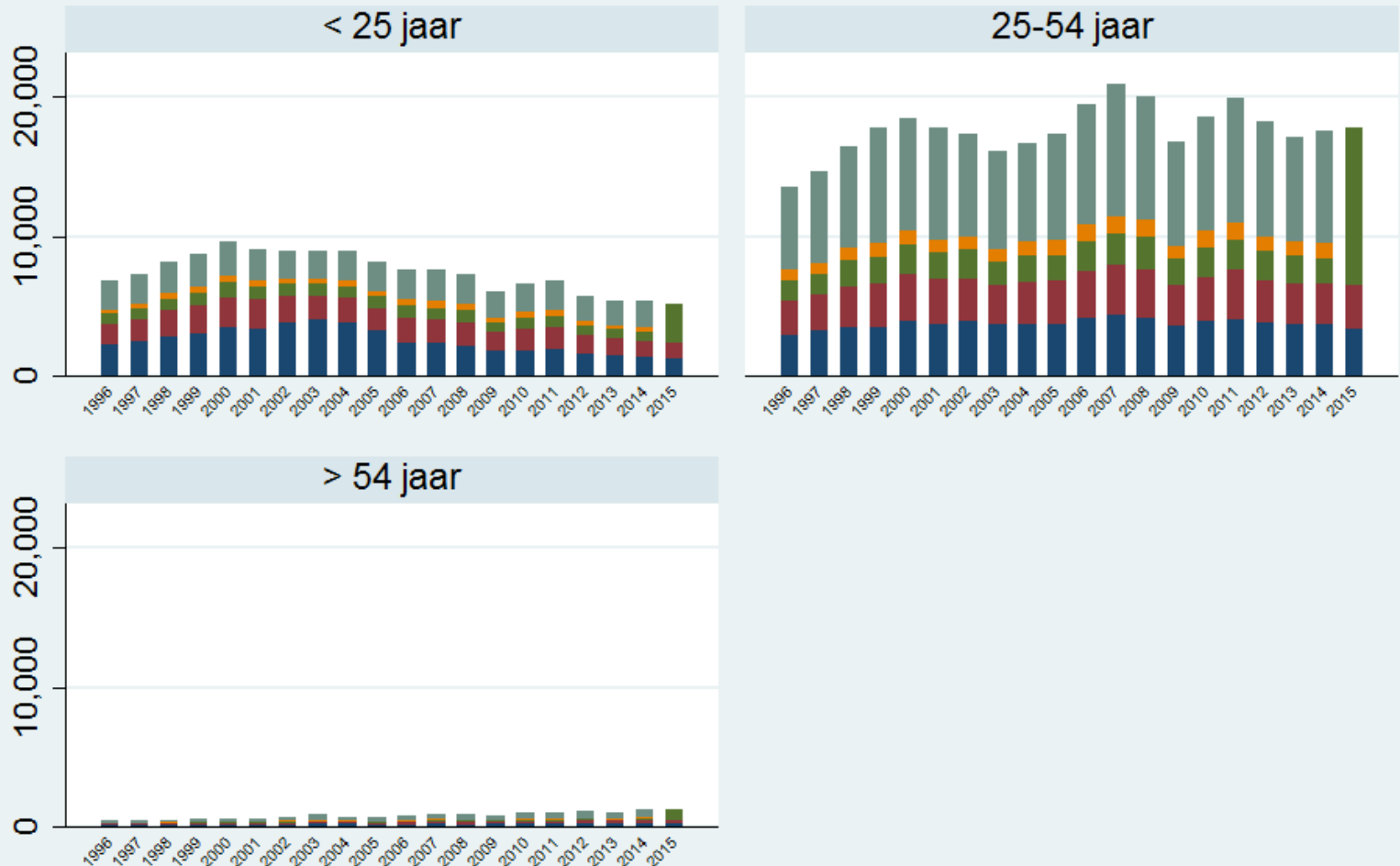
Invloed van leeftijd: 37% van de instroom bij jongeren heeft een duur van >1 jaar, 50% bij 25-54 jarigen

Overzicht verblijfsduur bij werkgever naar leeftijd - aanwerving in 2014

Leeftijd	Max 1kw	Max 2kw	Max 3kw	Max 4kw	>1jaar
< 25 jaar	25%	20%	11%	6%	37%
25-54 jaar	19%	15%	10%	6%	50%
> 55 jaar	19%	12%	9%	5%	55%
Totaal	20%	16%	10%	6%	47%

Evolutie mogelijk te verklaren door demografische factoren:
relatief meer instroom van oudere leeftijdsgroepen

Verblijfsduur bij werkgever per leeftijdsklasse

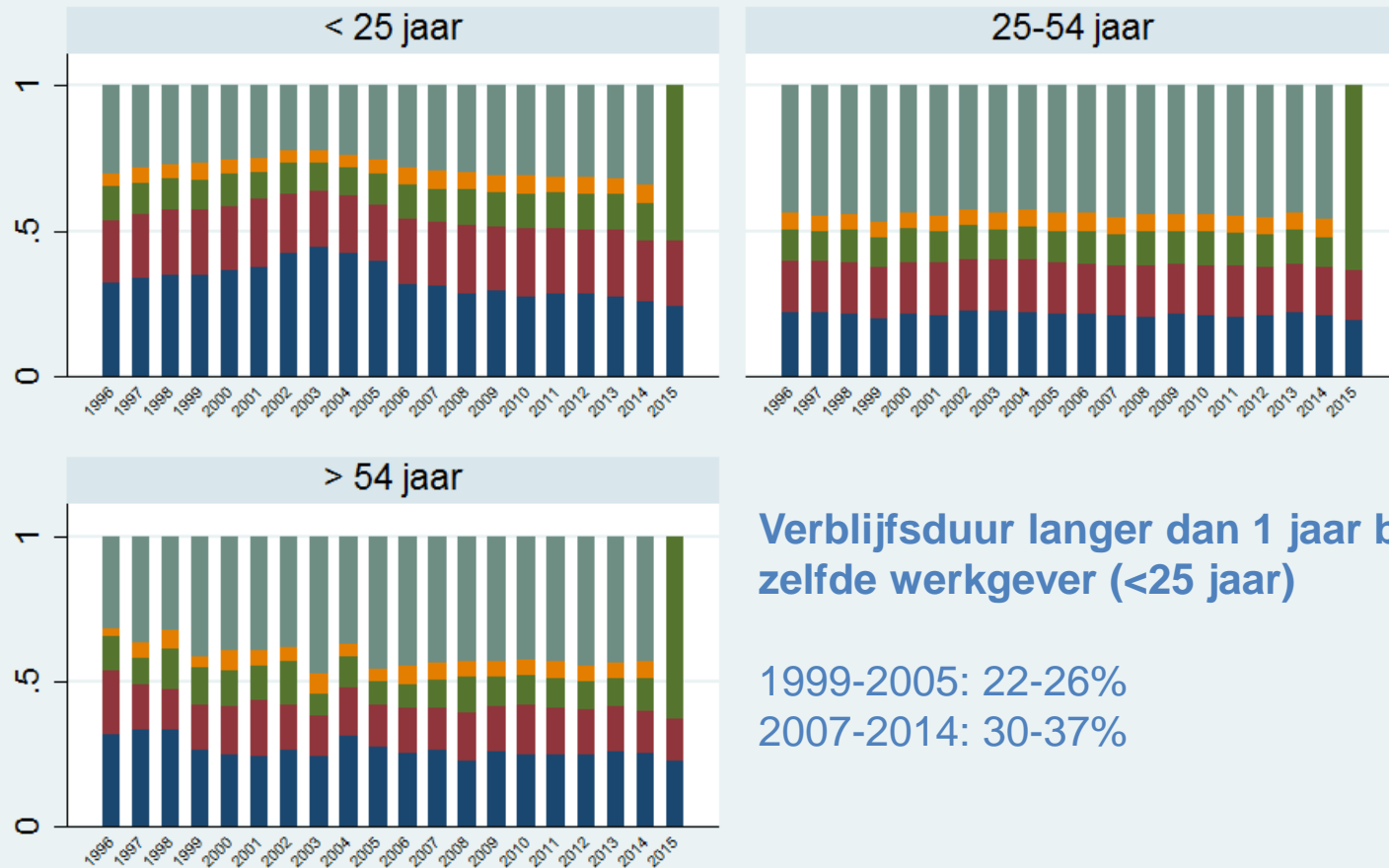


Graphs by age_groups



Maar ook binnen jongere leeftijdsgroep is er een dalende trend van korte tewerkstelling

Verblijfsduur bij werkgever per leeftijdsklasse



Verblijfsduur langer dan 1 jaar bij
zelfde werkgever (<25 jaar)

1999-2005: 22-26%

2007-2014: 30-37%

Graphs by age_groups



Dynam

Gecombineerde analyse: arbeidsregime x verblijfsduur

Overzicht verblijfsduur bij werkgever naar arbeidsprestatie - aanwerving in 2014

Arbeids- prestatie bij aanwerving	Max 1kw	Max 2kw	Max 3kw	Max 4kw	>1jaar
Voltijds	11%	11%	8%	5%	64%
M	11%	11%	7%	5%	66%
V	12%	11%	8%	6%	62%
Deeltijds	17%	15%	10%	6%	51%
M	20%	17%	11%	6%	46%
V	16%	15%	9%	6%	54%
Speciaal	39%	26%	15%	7%	13%
M	38%	26%	15%	8%	14%
V	40%	26%	15%	7%	12%

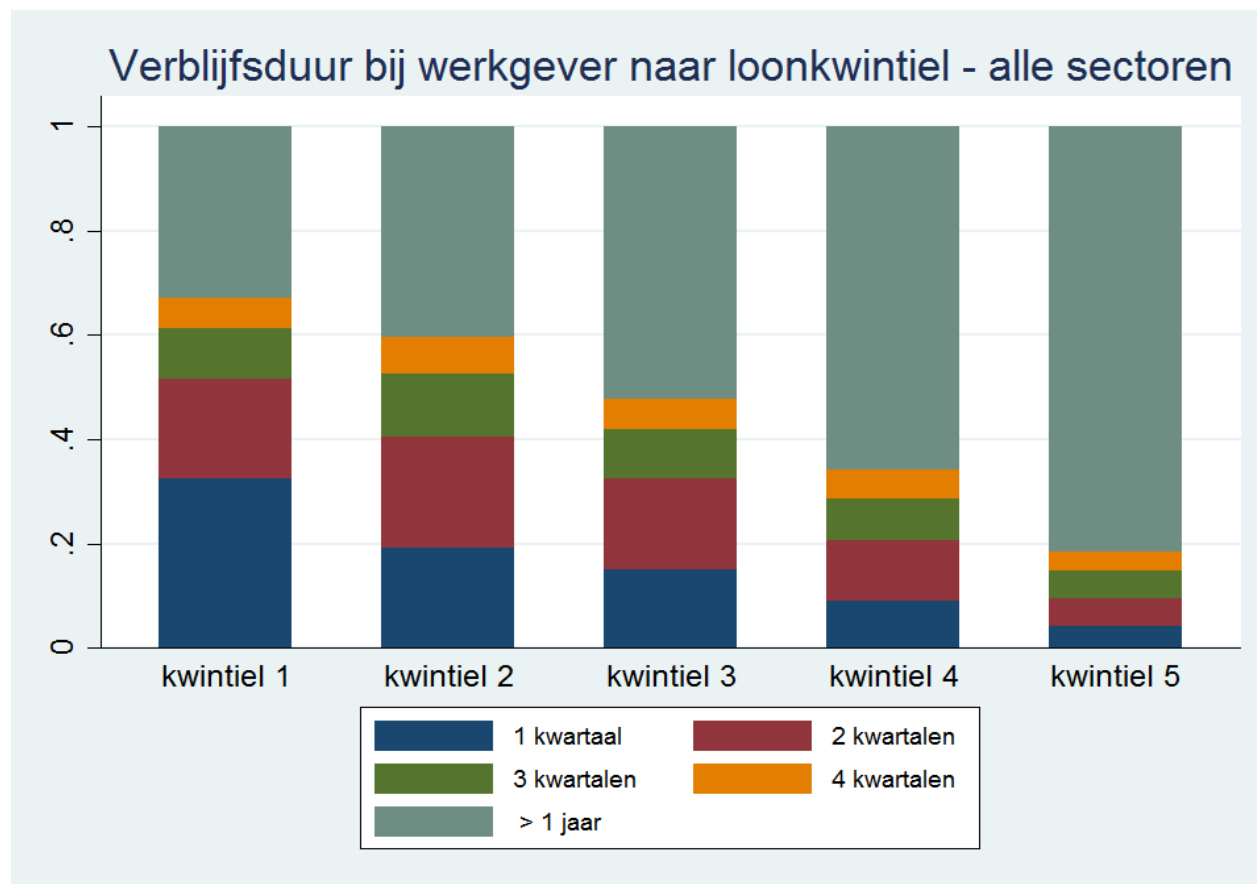
- Verband tijdelijk en deeltijds, met verschillen man-vrouw
- Speciale prestatiecategorie ook voor langere duur

Gecombineerde analyse: arbeidsregime x verblijfsduur

Sector bij aanwerving	Max 1kw	Max 2kw	Max 3kw	Max 4kw	>1jaar
Horeca	28%	21%	11%	7%	33%
Bouw	13%	15%	9%	7%	56%
Industrie	9%	9%	8%	5%	69%
Financiële sector	7%	8%	6%	5%	75%
Gezondheidszorg	13%	11%	8%	6%	61%
<i>Uitzend</i>	<i>38%</i>	<i>26%</i>	<i>15%</i>	<i>7%</i>	<i>13%</i>
<i>Diensten-cheque (M)</i>	<i>26%</i>	<i>10%</i>	<i>9%</i>	<i>7%</i>	<i>47%</i>
<i>Diensten-cheque (V)</i>	<i>14%</i>	<i>15%</i>	<i>8%</i>	<i>5%</i>	<i>57%</i>

- Grote verschillen tussen sectoren
- Verschil in duurtijd uitzend – dienstencheque (V)

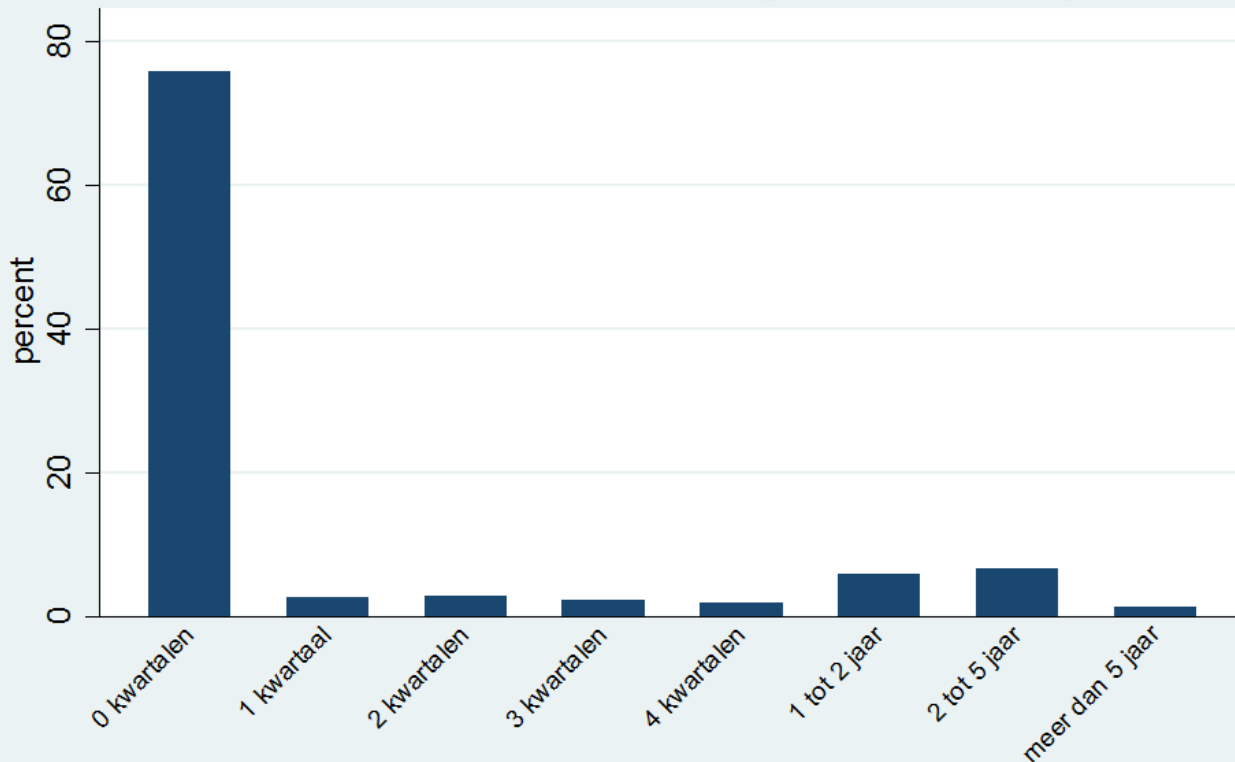
Gecombineerde analyse: loonniveau x verblijfsduur



- Zeer korte jobs zitten voornamelijk in laagste loonkwintielen, zelfs na controle voor uitzendarbeid
- Deze zitten verspreid over verschillende sectoren, maar in hoofdzaak bij *uitzend, ondersteunende diensten, detailhandel, maatschappelijke dienstverlening, horeca,...*
- In het hoogste loonkwintiel gaat het onder meer over onderwijs, logistiek, uitzend,...

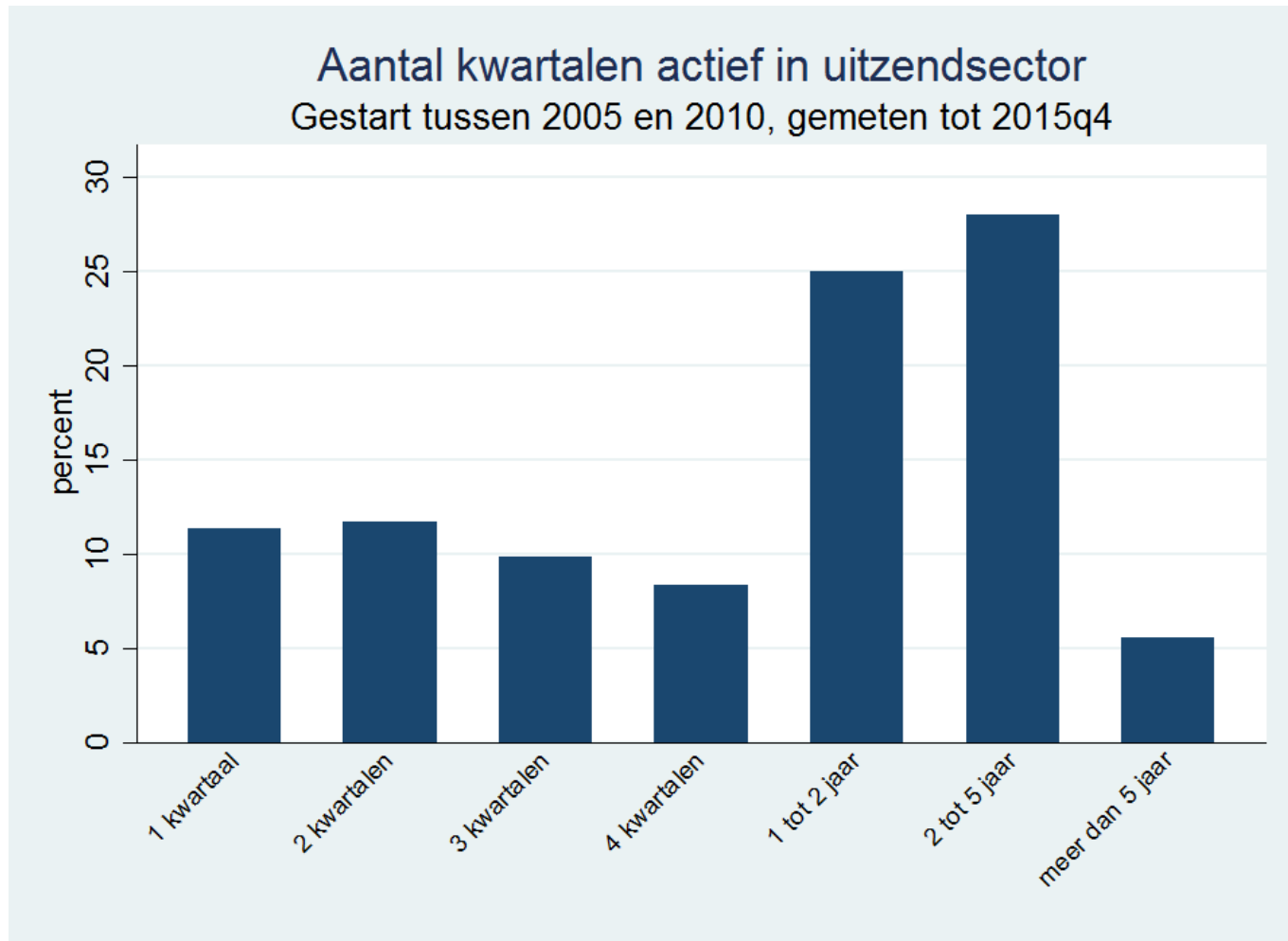
Verskil in intensiteit instroom uitzend: 25 % van werknemers is over periode van 5 jaar actief geweest in de sector

Aantal kwartalen actief in uitzendsector
Gestart tussen 2005 en 2010, gemeten tot 2015q4



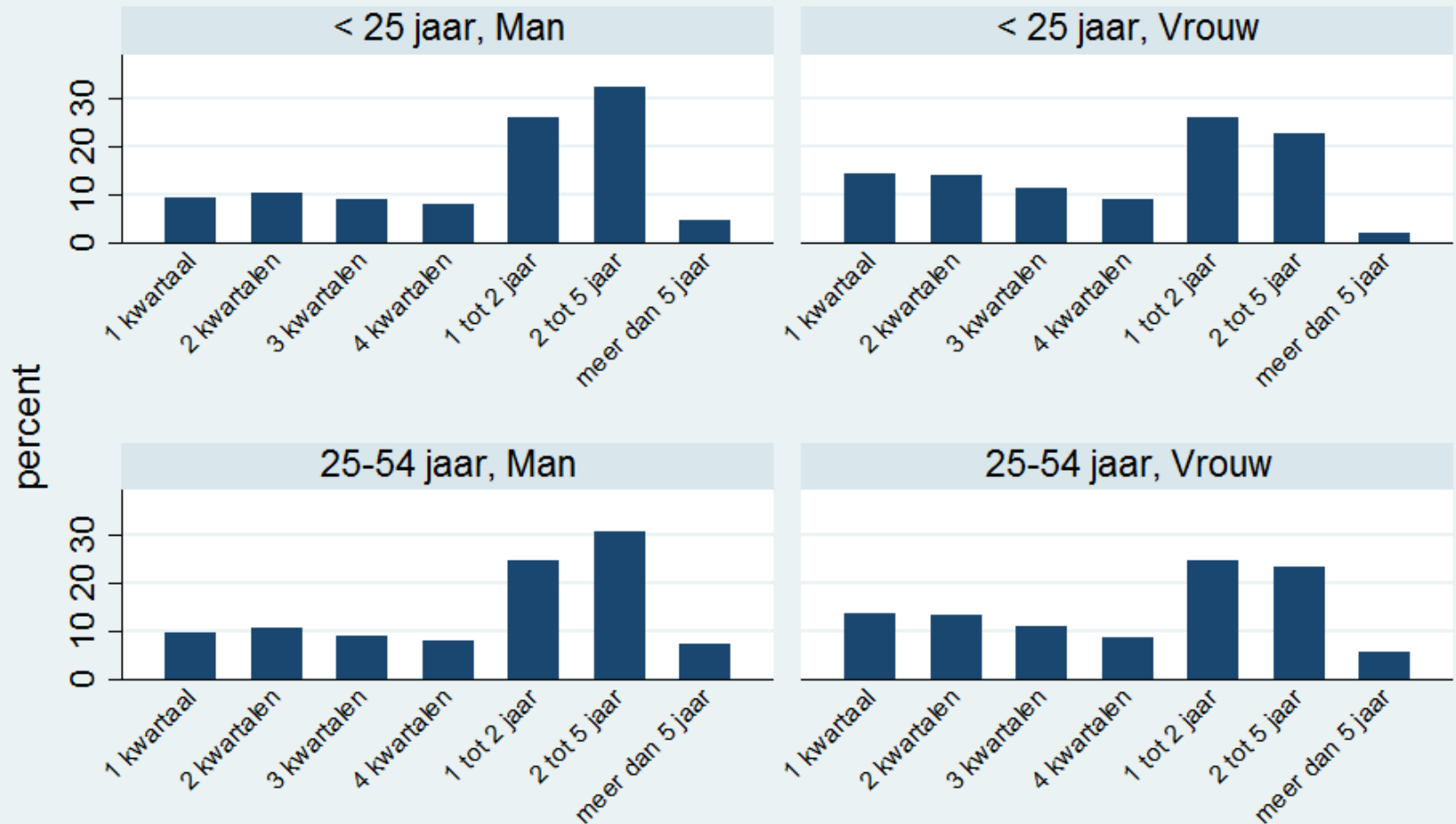
- Actief in sector, mogelijk met onderbrekingen
- Deel is langere periode in uitzend; andere groep beperkt

Niet alle werknemers blijven even lang in de uitzendsector: ongeveer 40% is maximum een jaar actief in de sector over een periode van 10 jaar



Verskil voornamelijk tussen man/vrouw, minder tussen leeftijdsgroepen

Aantal kwartalen actief in uitzendsector Gestart tussen 2005 en 2010, gemeten tot 2015q4



Graphs by age_groups and Geslacht

Conclusie (basis = Viona Leerstoel panel)

- Aandeel 1 en 2 kwartaal-jobs neemt licht af, in elke leeftijdsgroep
- Zie ook studie US (Hyatt & Spletzer, 2015):
 - 1996-2012 belang *single quarter jobs* gehalveerd
 - lagere participatie jongeren verklaart slechts 10% van daling
- Belang om volatiele deel van de tewerkstelling te meten, wat onvoldoende gebeurt in een survey
- Deeltijd gaat meer gepaard met kortere verblijfsduren, vooral bij M (invloed van uitzend), minder bij V (invloed van dienstencheque)
- Jongste categorie = hoog aandeel 1 en 2 kwartaaljobs, vanaf 25 jaar lager aandeel zeer korte jobs
- Kortere verblijfsduur valt duidelijk te linken aan lagere lonen
 - Korte verblijfsduur hier omvat meer dan uitzend en jongste leeftijdsklassen
- Van alle instromers is 25 % over periode van 5 jaar wel eens actief geweest in uitzendsector
 - Lichte meerderheid blijft zeer langdurig in uitzendsector
 - Kan wijzen op segmentering van arbeidsmarkt
- Onderzoeksvragen
 - Korte verblijfsduur: jobhoppen, matchingproces, kenmerk job/sector
 - Evolutie minder kortlopende jobs: compositie? Verandering in voorkeur of productieproces?
 - Wat na korte verblijfsduur: stepping stone, andere kortlopende jobs, werkloosheid,...

Dank voor uw aandacht !

<https://hiva.kuleuven.be>

www.dynam-belgium.org

Binnenkort op: www.dynamresearch.be

Ludo.struyven@kuleuven.be

Tim.goesaert@kuleuven.be



@LudoStruyven